

P. 3. ISTORIA LA FEMININ: INSTITUȚII ȘI PERSONALITĂȚI, VIAȚĂ PUBLICĂ ȘI PRIVATĂ

Mihai Hasan, dr., Seminarul Teologic Ortodox, Cluj-Napoca

Antroponimia feminină din Transilvania ca expresie a cultului sfințelor în secolul al XIV-lea. Câteva considerații legate de Elisabeta, Caterina, Dorotheea, Margareta și Barbara

Rezumat

Studiul de față își propune să discute câteva cazuri de antroponime feminine prezente în Transilvania și care pot fi o expresie a cultului și venerației față de o serie de sfințe precum Elisabeta, Caterina, Dorotheea sau Barbara. Pare posibil ca programul baptismal să fie o expresie a dorinței Bisericii și a laicilor de a se acomoda unui astfel de cult public și a intervenției divinului în viața personală a credinciosului.

Victor V. Vizauer, CSIII dr., Academia Română, Institutul de Istorie "George Barițiu"
Cluj-Napoca

Roluri feminine în Transilvania veacului al XVI-lea

Rezumat

Într-o lume dominată de sexul masculin – cel puțin la suprafață, în partea publică a existenței – începând cu veacul al XVI-lea pot fi observați mai bine și actorii feminini ai scenei vieții de zi cu zi. Rolurile jucate de femei în familie și societate răzbat prin intermediul documentelor scrise, atât oficiale, cât și particulare, acestea din urmă fiind mai numeroase și importante. Personajele feminine ale istoriei cu un rol proeminent au fost reprezentante ale nobilimii, femei care au avut acces la un anumit grad de educație – citit și scris – sau la un scrib care să le așterne pe hârtie gândurile și dorințele. Din aceste acte pot fi deduse diferitele aspecte ale vieții în care femeia a jucat un rol important. Rolurile cel mai des întâlnite sunt cele de soție, mamă, fiică și om politic. Cuvinte cheie: soție, femeie, roluri feminine, Transilvania, secolul XVI

Claudia M. Bonța, dr., Muzeograf 1A, Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca

Impactul evenimentelor istorice asupra vestimentației feminine de la sfârșitul sec. al XVIII-lea și începutul sec. al XIX-lea

Rezumat

Revoluția franceză de la 1789 a fost motorul unor transformări absolute care au determinat modificări comportamentale și schimbări dramatice în toate domeniile. Dincolo de adâncă ruptură dintre vechiul regim și perioada revoluționară, societatea s-a confruntat cu o revoluție profundă și în ceea ce privește stilul, atât în arte, unde decadentul rococo a fost complet abandonat în favoarea rigurozității neoclasicismului, cât și în ceea ce privește moda vestimentară, îndeosebi cea feminină care are parte de o totală reinventare. Un rol important în răspândirea noii mode vestimentare l-au avut jurnalele de modă: *Le Journal de la Mode et du Gout* (1785–1793), *Cabinet des Modes* (1785-1786), *La Magasin des Modes Nouvelles Francaises et Anglaises* (1786–1789), *Tableau général du Goût, des Modes et Costumes de Paris* (1797-1799) și îndeosebi *Le Journal des Dames et des modes* (1797-1839). Planșele

publicate de aceste reviste argumentează transformarea radicală a vestimentației feminine din epocă ilustrând trecerea subită de la aparențe dramatice și alambicate la o simplitate desăvârșită.

Claudia Septimia Sabău, dr., documentarist, Universitatea Babeș-Bolyai, Muzeul de Istorie a Universității și IFSGen - Rețeaua pentru cercetarea istoriei femeilor și promovarea studiilor de gen în spațiul românesc

Adrian Onofreiu, dr., consilier superior, Arhivele Naționale, Serviciul Județean Bistrița-Năsăud

Prezențe feminine și stereotipuri de gen în protocoalele de ședință ale reprezentanței comunității Năsăud (1884-1918)

Rezumat

Scopul cercetării noastre este de a analiza modul în care *au fost/ nu au fost* prezentate femeile din comunitatea Năsăud și viața cotidiană a acestora, în cadrul ședințelor legislativului comunității Năsăud, între anii 1884-1918. Abordarea noastră pornește de la constatarea că, în intervalul de timp analizat, rolurile asumate de femei în viața cotidiană a comunităților rurale transilvănene au fost determinate de prejudecățile și stereotipurile de gen ale perioadei, care au limitat prezența acestora în spațiul public. Personajele principale feminine pe care le regăsim în documente sunt moașele comunale, alături de care, pe alocuri, sunt portretizate diverse femei care solicită sprijin financiar, trec prin situații de viață mai dificile sau sunt menționate în calitate de soții ale unor personalități locale.

Sursele cercetării noastre sunt o serie de documente inedite care se întind pe o durată de 34 de ani, respectiv protocoalele de ședință ale reprezentanței primăriei Năsăud, consemnate în cuprinsul unor registre păstrate la Serviciul Județean Bistrița-Năsăud al Arhivelor Naționale.

Oana-Ramona Ilovan, conf.dr., Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Geografie și Centrul de Cercetare pentru Identități Teritoriale și Dezvoltare

Portret de femeie emancipată – final de secol XIX, început de secol XX (de Ștefania Mihăilescu)

Rezumat

Această cercetare se bazează pe volumul I al cărții editate de Ștefania Mihăilescu – „Din istoria feminismului românesc. Antologie de texte (1838-1929)”, publicat la Polirom, în 2002, în cadrul Colecției Studii de gen, coordonate de Mihaela Miroiu. Ștefania Mihăilescu a fost cercetător științific și doctor în istorie. În 2002, a lucrat ca profesor asociat la Universitatea Națională de Studii Politice și Administrație Publică, predând istoria feminismului românesc în cadrul programului de masterat de Studii de gen. Antologia sa (formată din volumul I, publicat în 2002, și volumul II, publicat în 2006) a fost recunoscută academic prin premiul pentru cercetare privind mișcarea pentru drepturile femeii din România, conferit la simpozionul „Interesele femeilor: demnitate, autonomie, autoafirmare” (2006). Lucrarea noastră analizează conținutul primului volum al antologiei pentru a arată cum erau reprezentate femeile emancipate în spațiul românesc, la final de secol XIX, început de secol XX. Portretul femeii emancipate se bazează pe două surse majore prezentate în volum: o prima sursă este constituită din scrierile despre ce înseamnă să fii femeie emancipată, scrieri selectate de Ștefania Mihăilescu ca relevante pentru o antologie a istoriei feminismului românesc, iar cea de-a doua sursă este formată din profilurile profesionale și biografiile autoarelor acestor texte.

Georgeta Fodor, conf.dr., Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie „George Emil Palade” din Târgu Mureș, IFSGen. *Rețeaua pentru cercetarea istoriei femeilor și promovarea studiilor de gen în spațiul românesc*

Educație și naționalism în România mare – perspective de gen

Rezumat

Articulate pe o serie de cercetări anterioare asupra problematicii educației româncelor în contextul mișcării naționale a românilor din Transilvania, care au evidențiat faptul că în procesul de formare a „bunului român” valențele de gen sunt determinante, comunicarea propusă urmărește evoluția dezbaterilor privind educația româncelor în noul context creat de Marea Unire din 1918. Pornind de la premisa că discursul și imperatiivele naționale au modelat un ideal de educație pentru femei în virtutea lor de viitoare mame ale românilor, cercetarea se concentrează în jurul a două întrebări de cercetare: dacă imperatiivele afirmării națiunii active în perioada anterioară mai joacă un rol în delimitarea educației femeilor și dacă, și în ce măsură, sistemul de învățământ centralizat vizează o diferențiere pe criterii de gen a programei școlare din considerente naționale. Cercetarea se va concentra, exceptând resursele oficiale, pe spațiul transilvănean date fiind atât cercetările anterioare dar și specificul procesului de afirmare a națiunii române în acest spațiu.

Cuvinte cheie: educație, naționalism, identitatea de gen, identitatea națională, publicații periodice.

Daniela Deteșan, CSII dr., Academia Română, Institutul de Istorie ”George Barițiu”
Cluj-Napoca

Educație domestică feminină. studiu de caz: săliște (1912-1927)

Rezumat

Comunicarea își propune să prezinte începuturile educației domestice feminine din Mărginimea Sibiului (Săliște). Analiza se bazează pe surse istorice inedite și presa vremii. După un scurt preambul istoriografic și metodologic se relevă principalele etape de evoluție, de la primele cursuri, ateliere și expoziții de industrie casnică realizate înainte de primul război mondial, până la înființarea Școlii de menaj din Săliște (1927). Sunt oferite date și informații noi despre planurile de învățământ, disciplinele studiate, instructoare și cursante.

Veronica Turcuș, CSI dr., Academia Română, Institutul de Istorie ”George Barițiu”
Cluj-Napoca

Aspecte la feminin din istoria Școlii Române de la Roma: elevele perioadei 1922-1948, preocupări științifice și viață cotidiană

Rezumat

Școala Română din Roma a numărat, printre cei mai bine de 125 de membri câți i-au ilustrat activitatea din momentul deschiderii oficiale, în 1922, și până la anularea conținutului instituțional, survenită odată cu instaurarea regimului de „democrație populară”, când din întregul pol de excelență care a funcționat la Roma în anii interbelici a supraviețuit doar clădirea

(construită prin contribuția financiară a Băncii Naționale a României la începutul anilor '30), mai puțin de 20 de bursiere, adică un procent de sub 15% din totalul studioșilor perioadei. Preocupările științifice ale elevilor au fost diverse, atingând aproape toate domeniile umaniste propuse atunci la Școala Română de la Roma (literatura, istoria veche și arheologia, istoria medie, istoria modernă, arhivistica, istoria artei, sculptura și pictura) și mai puțin filologia clasică sau istoria filosofiei (ultima direcție de studiu fiind, de altfel, slab reprezentată în dinamica activităților științifice ale instituției). Unele dintre tinere s-au perfecționat științific la Școala Română de la Roma alături de soții lor în același domeniu de cercetare sau în domenii diverse de specializare (vezi cazurile Hortensia Dumitrescu și Vladimir Dumitrescu, Ecaterina Dunăreanu-Vulpe și Radu Vulpe, Maria și Dimitrie Găzdaru etc.). Multe dintre tinerele specializate în anii interbelici la Școala Română de la Roma au devenit nume consacrate în domeniile pentru care s-au pregătit în capitala Italiei (Hortensia Dumitrescu și Ecaterina Dunăreanu-Vulpe, de exemplu, s-au numărat printre primele femei arheolog din România, iar revenite în țară, au reprezentat cu profesionalism instituții precum Muzeul Național de Antichități/ulterior Institutul de Arheologie din București, contribuind la constituirea unor organisme sau societăți specifice – Colegiul Arheologic Român, fondat în 1935 și care a propus un proiect de lege pentru protecția monumentelor și obiectelor antice). Viața cotidiană a bursierelor s-a integrat, prin toate aspectele ei, dinamicii întregii comunități a elevilor instituției, în general formându-se în anii respectivi durabile raporturi de amicitie, chiar dacă s-au înregistrat și o serie de conflicte între membrii Școlii, generate mai ales de regulamentul intern destul de strict.